

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)

УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21-22 листопада 2024 року**

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнєшук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри філософії освіти КЗВО «Одеської академії непевної освіти Одеської обласної ради», к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №7, від 26 грудня 2024 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21-22 листопада 2024 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського , 2024. 134 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
© Університет Ушинського, 2024

загальної середньої освіти в умовах Нової української школи. Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка. 2019. Вип. 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2019_6_6 (дата звернення 01.11.2024)

2. Брюховецька О. В. Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування як чинник професійного становлення особистості. *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України*. Вип. 28. 2006. С. 244–250.

3. Будянська В. А. Формування вмінь ділового спілкування майбутніх керівників закладів освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 55(1). С. 124-128.

4. Ковальчук В. І., Огороднік В. Р. Психолого-педагогічні засади розвитку комунікативної компетентності керівника ЗНЗ. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*. 2017. Вип. 259. С. 141-147.

5. Кочубей А., Нагорна О. Психолого-педагогічні умови підготовки керівників закладів загальної середньої освіти до управлінського спілкування. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 4. С. 16-18.

6. Лузан Л. О. Формування комунікативної компетентності керівника освіти в процесі професійного розвитку. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2018. № 58. С. 135-142.

7. Новгородська Ю. Г. Особливості управлінського спілкування керівника дошкільного навчального закладу. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки*. 2015. № 4. С. 106-110.

8. Редько С. Комунікативна компетентність як основа успішної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. Вип. 3. С. 116-122.

9. Римар Н. П. Управлінське спілкування як основна комунікативна складова в управлінських відносинах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_4_7 (дата звернення 01.11.2024)

Почетова Валентина, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Професійно-комунікативна діяльність керівника закладу освіти є складним процесом, що потребує постійного вдосконалення та адаптації до сучасних викликів. Вона охоплює не лише взаємодію між учителем та учнем, але й керування всією освітньою системою, яка об'єднує директора, педагогів та учнів в єдине середовище.

Актуальність удосконалення комунікативної діяльності керівників обумовлена необхідністю адаптації освітньої системи України до кризових умов і реформ. Ефективне спілкування керівника сприяє згуртуванню

колективу, налагодженню співпраці між педагогами, підтримці мотивації та формуванню позитивного психологічного клімату.

Ефективність такої діяльності залежить від системного підходу до її розвитку, що враховує особливості українського освітнього середовища. Керівники повинні мати широкий спектр комунікативних компетенцій для взаємодії з різними групами: педагогічним колективом, учнями, батьками, представниками влади та громадськістю.

Дослідженнями цієї теми займалися такі українські науковці, як В. Сухомлинський, І. Романченко, Г. Пономарьова, Л. Хижняк та інші, які висвітлювали важливість комунікативних умінь для забезпечення ефективного управління закладом освіти.

Незважаючи на важливість, дослідження часто зосереджуються на окремих аспектах комунікації вчителів, залишаючи поза увагою керівників. Однак навички комунікації керівника є ключовими для управління колективом, взаємодії з учасниками освітнього процесу та створення сприятливого середовища. Зростання вимог до якості управління освітою підкреслює необхідність удосконалення комунікативної компетентності керівників.

Дослідники вважають, що компетентність є не просто засобом ефективної професійної діяльності, але й слугує засобом для посилення взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом управління, що необхідно для розвитку організації [5; 7].

Дослідженням проблеми професійно-комунікативної діяльності та компетентності займалися як українські, так і зарубіжні науковці. Серед них - О. Бабчинська, Н. Бебик, М. Головань, Н. Дика, Н. Стеценко, І. Чеботарьова, а також Дж. Равен і Д. Маккелан. Поняття компетентності почали розглядати ще на початку XX століття, але розквіт компетентнісного підходу припав на кінець XX – початок XXI століття, коли були визначені його ключові принципи та етапи еволюції, що охоплюють як освітню, так і управлінську сферу (за П. Хейджером) [1; 2; 4; 6].

У довідковій літературі поняття «competency» або компетентність зазначається як поінформованість, обізнаність, авторитетність; володіння компетенцією як колом повноважень певної посадової особи або певного органу [3, с. 560].

Також зазначають, щодо поняття «компетентність» це здатність індивіда успішно виконувати завдання, які перед ним поставлені. Компетентність охоплює сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конкретної діяльності чи досягнення професійних цілей. Вона також включає стратегії реалізації творчого потенціалу особистості, що визначають ефективність її діяльності. Це поняття характеризує загальний потенціал людини, її кваліфікацію та професійну підготовку [6, с. 30].

Комунікативна компетентність керівника закладу освіти – це здатність професійно оцінювати ситуації спілкування та ефективно використовувати знання, уміння й навички для продуктивної взаємодії. Вона включає обмін інформацією, ідеями та цінностями, використання стратегій і тактик

комунікації, а також представницькі якості для створення позитивного іміджу та ефективної взаємодії на різних рівнях.

Дослідження вдосконалення професійно-комунікативної діяльності керівника є актуальним, оскільки комунікація відіграє ключову роль в управлінні закладом освіти. Вона забезпечує взаємодію з педагогами, учнями, батьками та зовнішніми партнерами, сприяє вирішенню конфліктів, розвитку емоційного інтелекту та впровадженню інноваційних підходів.

Висока комунікативна компетентність керівників сприяє створенню сприятливого психологічного клімату, зниженню конфліктності та підвищенню довіри серед учасників освітнього процесу. Особливого значення набувають толерантність, гнучкість, доброзичливість і здатність до конструктивного діалогу.

Жінки-керівники зазвичай демонструють чуйність та емоційну стійкість, тоді як чоловіки – неупередженість та впевненість. Найбільш ефективними є керівники, які застосовують комбінований стиль управління, поєднуючи демократичність, інтуїцію та гнучкість.

Підвищення професійної компетентності можливе через тренінги, семінари, самоосвіту та використання інноваційних підходів, таких як риторичні тренінги, техніки рефлексивного слухання й ситуативно-рольові ігри. Інтеграція цифрових інструментів також важлива для оптимізації управлінських процесів, включаючи організацію веб-конференцій та ділове листування.

Аналіз показав, що успішне управління залежить від здатності керівника налагоджувати ефективну комунікацію та співпрацю, незалежно від гендерних особливостей. Це дозволяє реалізовувати освітні цілі та адаптуватися до викликів сучасного освітнього середовища.

Для розвитку комунікативних навичок керівника, необхідно:

- постійне вдосконалення комунікативних умінь керівника через участь у тренінгах, семінарах, майстер-класах із ділового та міжособистісного спілкування;
- активна самоосвіта, зокрема, опрацювання наукових матеріалів і літератури з риторики, ділового спілкування, методів ведення переговорів та публічних виступів;
- практичні заняття, що сприяють закріпленню навичок активного слухання, виявлення емоційного забарвлення висловлювань та вирішення конфліктних ситуацій.

Для інтеграції цифрових технологій у роботу керівника закладом освіти, необхідно впровадити:

- використання інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного управління процесами комунікації, зокрема, платформ для онлайн-нарад, чатів і обміну документами;
- розробка та впровадження автоматизованих систем зворотного зв'язку для збору та аналізу пропозицій учасників освітнього процесу;
- використання цифрових інструментів для створення індивідуальних планів розвитку педагогів і співробітників закладу освіти.

Використання інноваційних підходів до організації комунікації в роботі керівника, необхідно:

- запровадження методик рефлексивного слухання, що включають уточнення сказаного співрозмовником, емоційне реагування та надання об'єктивного зворотного зв'язку;
- розробка ситуативно-рольових ігор, що допомагають розвивати комунікативну гнучкість і вміння вирішувати конфліктні ситуації;
- підготовка керівників до публічних виступів із залученням фахівців з ораторського мистецтва.

З важливим урахуванням гендерних особливостей комунікації в професійно-комунікативній діяльності, необхідно:

- застосування індивідуальних підходів до стилю комунікації, базуючись на гендерних аспектах, для створення балансу між емоційним і раціональним сприйняттям;
- організація семінарів для вивчення психології гендерних особливостей, що сприятиме розумінню впливу цих факторів на ефективність управлінської діяльності;
- забезпечення рівних можливостей для чоловіків і жінок у реалізації управлінських завдань через оптимізацію стилів керівництва.

Таким чином, розвиток професійно-комунікативної діяльності керівників закладів освіти є важливим чинником ефективного функціонування освітніх установ, що сприяє покращенню якості освітнього процесу та формуванню сприятливого освітнього середовища. Також ці заходи спрямовані на формування стійкої комунікативної культури в освітньому закладі, що є основою ефективного управління, покращення психологічного клімату та сприяє досягненню високих результатів в освітньому процесі.

Література

1. Бабчинська О. І. Комунікаційний процес в управлінні : основні положення. *Ефективна економіка*. 2018. №9. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2018/51.pdf
2. Бебик Н. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві : психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : монографія. Київ : МАУП. 2005. 438 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. Бусел В. Т. Київ ; Ірпінь. 2005. № VIII. 1728 с.
4. Головань М. С. Компетенція і компетентність : досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*, 2008. №3. 23-30 с. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/324272272.pdf>
5. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Академія педагогічних наук України. Інститут вищої освіти. Київ. 2006. 198 с.
6. Чеботарьова І. В. Формування професійно-практичної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Українська інженерно-педагогічна академія. Харків. 2019. 217 с.

7. Філь Г. В. Комунікативна компетентність керівника та її значення в управлінській діяльності. Екзистенційні та комунікативні питання управління : матеріали міжнар. наук.-теор. конф. Сумський держ. ун-т. Суми. 2014. Ч. 2. 114-117 с.

Савчук Світлана, Україна

СТРУКТУРА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (ЗЗСО)

Управлінська компетентність є складовою професійної кваліфікації керівника, визначальним чинником вдосконалення управління закладом і результативності його управлінських дій, на підвищення якої має бути зосереджена діяльність органів управління освітою територіальних громад.

Управління освітнім процесом у закладі передбачає опанування керівником ЗЗСО певними групами знань та умінь.

Методологічні та законодавчо-нормативні знання охоплюють: закони України “Про освіту”, “Про базову середню освіту”, “Про вищу освіту” та інші підзаконні акти щодо управління навчанням і розвитку особистості учнівської молоді; концепції та накази МОН, державні освітні стандарти, інструкції, положення, інструктивно-методичні листи МОН з управління навчанням; навчальні плани, підручники, посібники з навчальних предметів; законодавчо-нормативну базу функціонування системи освіти в Україні.

Зміст загальнотеоретичних знань керівника ЗЗСО представлено такими показниками: психолого-педагогічна, філософська суть освітнього процесу та якості освіти учнівської молоді; психологічні й фізіологічні особливості учнів різних вікових груп; принципи, структура, організаційні форми і особливості управління навчанням; теорії дидактики (закономірності, принципи, методи, засоби, організаційні форми, види навчання учнів); психологічні та педагогічні основи застосування наукових підходів у навчанні, вихованні й розвитку учнівської молоді; теорії виховання (психологопедагогічна суть, закономірності, принципи, методи і засоби, форми, виховання); основи формування світогляду, активної громадянської позиції, свідомого ставлення до різних видів діяльності; суть та основи основних видів виховання (інтелектуальне, патріотичне, національне, інтернаціональне, правове, трудове, естетичне, економічне, валеологічне, фізичне, статеве, моральне, екологічне, сімейне); психологія міжособистісних взаємин; основи розвитку психіки та свідомості в психічній діяльності людини; основи спілкування (функції і форми, засоби і види, стилі спілкування та його ефективність); критерії оцінки навчальних досягнень учнів; критерії оцінки виховної роботи; суть та специфіка процесу навчання.

Зміст процесуальних знань охоплює: форми й особливості управління навчально-виховною роботою в закладі; методики (проведення соціальнопедагогічних досліджень, педагогічного управління учнівським

ЗМІСТ

Секція 1	
Білинська М. СУЧАСНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОРИСТУВАННІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ	3
Garakanidze Z. GEORGIA'S TECHNOCRATIC RISK ANALYSIS TO ENSURE ITS ECONOMIC SECURITY	7
Гжибовська Т., Дай Дапин СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ	10
Головчук Ю. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛІДЕРСТВА В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	13
Горліченко А., Колесніков М. КОНТРОЛЬ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ	17
Данько О. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА УПРАВЛІНСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	20
Казимир Я. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	23
Копусь О., Мельнік А. РОЗВИТОК ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ	26
Мамутов Ф. ЧИННИКИ УПРАВЛІНСЬКОГО СПІЛКУВАННЯ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	27
Почетова В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	30
Савчук С. СТРУКТУРА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (ЗЗСО)	34
Сакалюк О., Ван Чжипен САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ	36
Секція 2	
Груник І. ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДОМ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	39
Данченко Н. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	42